

ANTROPOLOŠKO POROČILO Z GROBIŠČA MOLNIK

TATJANA TOMAZO-RAVNIK

Biotehniška fakulteta Ljubljana

V obdelavo smo dobili kosti iz žganih grobov in kosti skeletnega pokopa. Ob pregledu smo lahko ločili naslednje enote za obdelavo:

- grob 5 — žgan grob, velika žara
- grob 5 — žgan grob, situlasta žara
- grob 6 — žgan grob
- grob 7 — žgan grob
- grob 8 — žgan grob
- grob 9 — skeletni grob
- grob 9 — žgan grob

Vsako grobno enoto smo obravnavali ločeno. Sortirali smo kostne delčke po posameznih anatomskih skupinah ter skušali dobiti na podlagi analize vsake od teh skupin čimveč podatkov tako o spolu, starosti in številu oseb v žari. Vsebinsko vsake žare smo tudi stehali.

Rezultati

Grob 5. Velika žara; ženska, matusus I.

Teža žganine je 752,3 g.

Fragmenti lobanje: ohranjenih je 52 fragmentov lobanje velikosti od 1 cm²—3 cm². Od važnejših delčkov so se ohranili: processus zygomaticus s širino 0,9 mm, en fragment corpus mandibule gracilnega izgleda, levi in desni processus muscularis, en fragment pars petrosa, fragment os frontale, ki kaže srednje izražen arcus superciliaris, fragment os occipitale s srednje izraženo linio nuchale. Stanje zaraščenosti šivov kaže na začetek matususa.

Fragmenti trupa: ohranjenih je le par delčkov reber in del arcus ventralisa prvega vratnega vretenca.

Fragmenti rok: od važnejših delčkov se je ohranil proximalni del radiusa s premerom caputa 19,0 mm, en manjši delček trochlee humeri in več prstnih členov. Seveda se je ohranilo še večje število delčkov corpusov dolgih kosti rok, ki pa niso določljivi.

Fragmenti nog: več manjših od 1 cm—3 cm delov femurja in tibie.

Na osnovi ohranjenih delčkov, ki so pri obdelavi žganega kostnega materiala važni za določitev spola in starosti lahko zaključimo, da je žganina pripadala osebi ženskega spola (lična kost, spodnja čeljust, koželjnica) umrli v zgodnjem matususu.

Grob 5. Situlasta žara; ? moški, matusus.

Teža žganine je 473,2 g.

Fragmenti lobanje: ohranjenih je 30 fragmentov lobanje od 1 cm²—5 cm². Ohranjeni sta obe pars petrosi. Šivi na notranji strani lobanjskih kosti so že precej obliterirali. Ohranil se je del mandibule z atrofijo. Kosti lobanjskega krova so zelo debele, npr. os parietale — 0,8 mm.

Fragmenti trupa: izločili smo le en fragment vretenca.

Fragmenti rok in nog: številni nedoločljivi delčki corpusov dolgih kosti od 0,5 cm—4 cm.

Po stanju zaraščenosti šivov lahko določimo starost maturus, za določitev spola pa ni dovolj oprijemljivih dokazov. Debelina lobanjskih kosti je relativno velika in kaže na robustno lobanjo moškega spola, vendar za potrditev tega nimamo nobenega drugega delčka niti med fragmenti lobanje niti med fragmenti postkranialnega dela skeleta.

Grob 6. Spol nedoločljiv, adultus.

Teža žganine je 57,6 g.

Fragmenti lobanje: trije majhni delčki srednje debeline.

Fragmenti trupa: ni.

Fragmenti rok in nog: zelo majhni in maloštevilni delčki corpusov in en delček proximalnega dela radiusa.

Skelet je glede na zaraščeno epifizo radiusa pripadal odrasli osebi, spol pa je nedoločljiv.

Grob 7. Spol nedoločljiv, adultus.

Žgan pokop.

Kosti so zelo slabo ohranjene. Ohranili so se le delčki postkranialnega dela in sicer dva fragmenta corpusa femurja in par fragmentov ostalih cevastih kosti. Glede na ohranjen distalni del prstnega člena lahko sklepamo, da je bila oseba odrasla, spol pa je nedoločljiv.

Grob 8. Moški, adultus in ženska, adultus.

Teža žganine je 1263,0 g.

Fragmenti lobanje: ohranilo se je 70 delčkov lobanjskega krova in obraznega dela od 1 cm²—4 cm². Vsi šivi so še dobro vidni in odprti. Od značilnejših fragmentov naj omenimo en večji fragment desnega dela maxille brez zob, dva fragmenta mandibule, dva fragmenta pars petrosus različnih velikosti, en fragment processus zygomaticus s širino 0,8 mm, en fragment os frontale z okroglim profilom margo orbitalis ter 6 zobnih korenin.

Fragmenti trupa: nekaj delčkov reber, en fragment gracilnega dens axisa, 7 fragmentov corpusov vretenec, dva fragmenta ala ossis ili, od tega eden zelo robusten.

Fragmenti rok: več fragmentov corpusov dolgih kosti, 6 fragmentov prstnih členov, 3 fragmenti caput humeri, en fragment trochlee humeri ter dva fragmenta proximalnega dela radiusa eden s širino colluma 16,0 mm drugi pa s širino colluma 12,0 mm.

Fragmenti nog: večje število fragmentov corpusov dolgih kosti od 1 cm—6 cm ter dva fragmenta distalnega dela femurja.

Ob natančnem pregledu smo ugotovili, da sta bila shranjena v grobno žaro št. 8 najmanj dva skeleta. Dokaz za to sta nam različni dimenziji in obliki proksimalnih delov radiusa, razlike v os frontale in os zygomaticum, trije delčki caput humeri ter dve različni obliki pars petrosus. Po stanju zaraščenosti šivov sta bila oba skeleta starosti adultus, od tega je eden moškega eden pa ženskega spola.

Grob 9. Ženska, ca. 15 let.

Skeletni pokop.

Ohranili so se fragmenti lobanje in postkranialnega dela skeleta.

Lobanja: Zgornja čeljust se je ohranila v fragmentih. Od zob sta ohranjena oba druga premolarja, oba prva in oba druga molarja ter en canin. V fragmentu spodnje čeljusti pa so ohranjeni na levi strani vsi stalni zobje z tretjim molarjem v prodoru, na desni pa oba inciziva, canin ter vsi molarji od tega zadnji v prodoru.

Ohranili so se še fragmenti čelnice, temenice, zatilnice, zagozdnice in senčnice. Glede na stanje zobovja lahko sklepamo, da je oseba umrla v starosti približno 15 let, ker pa so lobanjske kosti izredno gracilne je verjetno skelet pripadal ženskemu spolu.

Postkranium: ohranili so se deli atlasa, axisa, zelo gracilni leva in desna ključnica ter fragmenti corpusov levega in desnega femurja, tibie in humerusa. Izgled postkranialnega dela skeleta kaže na ženski spol, saj so kosti ne glede na nizko starost zelo gracilne.

Grob 9. Otrok, infans II.

Teža žganine 469,4 g.

Fragmenti lobanje: 4 fragmenti korenin stalnih zob, od tega en zgornji molar, 26 fragmentov lobanje, pri katerih so šivi še vsi odprti, fragmenti pa so zelo tanki.

Fragmenti trupa: en fragment vretenca.

Fragmenti rok in nog: nekaj fragmentov corpusov dolgih kosti ter en fragment proximalnega dela femurja.

Glede na stanje zobovja, debelino lobanjskih in cevastih kosti lahko sklepamo, da je bil v žaro shranjen skelet otroka v starosti infans II (7—14 let).

Zaključki

Od skupno sedmih grobnih enot je pet grobov vsebovalo žgane kostne ostanke, dva pa sta bila skeletna.

Spol smo lahko določili v petih primerih. Ženski grobovi so: grob 5 (velika žara), grob 8 in grob 9 (skeletni), moški so: grob 8 in morda grob 5 (situlasta žara), žgani grob 9 pa je otroški. Grobova 6 in 7 sta po spolu nedoločljiva, saj je tudi teža žganine zelo nizka. V grobu 8 smo našli ostanke dveh skeletov: moškega in ženskega oba odrasla. Tudi teža žganine tega groba je nakazovala na to, saj je prav v tem grobu največja — 1263 g. Pri ostalih se giblje od 57,6 g do 752,3 g.

ANTHROPOLOGISCHER BERICHT AUS DER NEKROPOLE MOLNIK

Zusammenfassung

Zur Bearbeitung haben wir sieben Grabverbände erhalten. Fünf Gräber enthielten verbrannte Knochenreste, eines war aber ein Skelettgrab. Nach detailliertem Sortieren der einzelnen Einheiten hinsichtlich der anatomischen Zugehörigkeit zu einem bestimmten Skeletteil suchten wir Geschlecht, Alter und Personenzahl im einzelnen Grab bzw. in der einzelnen Urne zu bestimmen.

Das Geschlecht konnten wir in fünf Fällen bestimmen. Frauengräber sind: Grab 5 (grosse Urne), Grab 8 und Grab 9 (Skelettbestattung), Männergräber sind Grab 8 und vielleicht Grab 5 (situlenartige Urne), während das Brandgrab 9 eine Kinderbestattung ist. Hingegen sind die Gräber 6 und 7 nach dem Geschlecht unbestimmbar, denn auch das Gewicht des Leichenbrandes ist sehr gering. In Grab 8 wurden die Überreste zweier Skelette gefunden: eines Männer- und eines Frauenskeletts, beide von Erwachsenen. Auch das Gewicht des Leichenbrandes aus diesem Grab wies darauf hin, es war nämlich gerade in diesem Grab am grössten — 1263 Gramm. Bei den übrigen Brandgräbern bewegt sich das Gewicht zwischen 57,6 gr und 752,3 Gramm.